

BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
VILLAMOSMÉRNÖKI ÉS INFORMATIKAI KAR
MÉRÉSTECHNIKA ÉS INFORMÁCIÓS RENDSZEREK TANSZÉK

Verilog HDL ismertető

Fehér Béla, Raikovich Tamás

BME MIT

Hardverleíró nyelvek

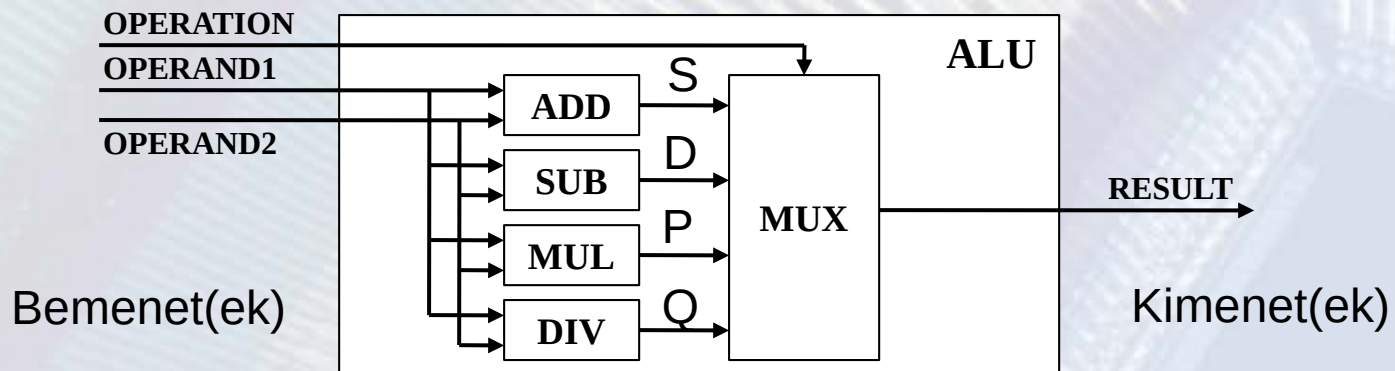
- A hardverleíró nyelveket (HDL) digitális áramkörök modellezéséhez és szimulálásához fejlesztették ki
- A nyelvi elemeknek csak egy része használható a terv megvalósításához
- Fontos különbség a standard programnyelvek (C, C++) és a hardverleíró nyelvek között:
 - Standard programnyelv: **sorrendi** végrehajtást ír le
 - HDL: **párhuzamos** és **egyidejű** viselkedést ír le
- A két leggyakrabban használt hardverleíró nyelv:
 - **Verilog**
 - VHDL

Verilog HDL

- **A Verilog nyelv több tekintetben is hasonlít a C és a C++ programozási nyelvekre, például:**
 - A kis- és nagybetűket megkülönbözteti
 - Egysoros komment: //
 - Blokk komment: /* */
 - Az operátorok nagy része ugyanaz
- **Azonban a Verilog forráskód nem szoftver!**
- **A továbbiakban csak azok a nyelvi elemek kerülnek ismertetésre, melyek a hardver terv megvalósításához használhatók fel**
 - A verifikációhoz, szimulációhoz vannak további, csak erre a célra használható nyelvi elemek

Verilog HDL – Modulok

- A Verilog nyelv hierarchikus, funkcionális egység alapú tervezési megközelítést használ:
 - A teljes rendszer több kisebb **modulból** épül fel
 - Az egyes modulok komplexitását a tervező határozza meg
- A Verilog modul részei:
 - A bemeneti és a kimeneti portok leírása, melyeken keresztül a modul a „külvilághoz” kapcsolódik
 - A modul bemenetei és kimenetei között fennálló logikai kapcsolat leírása

Verilog HDL – Modulok

(Portok deklarálása)

- A legfelső (top-level) modul interfészportjai a felhasznált hardver eszköz I/O lábaihoz kapcsolódnak
- A modul deklarálásának gyakorlatban használt szintaxisa:

```
module SomeFunction(  
    input  wire [7:0] op1,  
    input  wire [7:0] op2,  
    output wire [7:0] result  
);  
  
    assign result = op1 + op2;  
  
endmodule
```

A modul neve

A portok deklarálása a modul port listájában

A funkcionalitás leírása

Verilog HDL – Modulok

(Portok deklarálása)

- A portok deklarálásának szintaxisa:
<irány> <típus> <signed> <méret> <port_neve>;
- Irány:
 - Bemeneti port: **input**
 - Kimeneti port: **output**
 - Kétirányú port: **inout**
- Típus: **wire** az alapértelmezett, ha nincs megadva
 - **wire** (vezeték): a nevében benne van a viselkedése
 - **reg** (regiszter): nem mindig lesz belőle valódi regiszter
 - Lehet belőle vezeték, latch, illetve flip-flop
 - Portok esetén a **reg** típus csak kimeneti (**output**) porthoz rendelhető
- Előjeles típus:
 - A **signed** kulcsszó jelzi, ha a jel előjeles értéket reprezentál
 - A jelet ekkor kettes komplement kódolásúnak kell tekinteni
- Méret: **[j : i]** → a port mérete $|j - i| + 1$ bit
 - A legnagyobb helyiértékű bit a **j**-edik bit ($j \leq i$ is megengedett)
 - A legkisebb helyiértékű bit az **i**-edik bit
 - Az alsó és a felső index felcserélése nincs hatással a bitsorrendre

Verilog HDL – Modulok

(Belső jelek deklarálása)

- A belső jelek deklarálásának szintaxisa:
`<típus> <signed> <méret> <jel_neve>;`
- Hasonló a portok deklarálásához, de nincs irány és a típus megadása nem hagyható el
- Példák:
 - 1 bites vezetékek: `wire counter_enable;`
 - 16 bites regiszter: `reg [15:0] counter;`
- A korábbi ábrán
 - 8 bites eredmények: `wire [7:0] S, D, P, Q;`
`// Összeg, különbség, szorzat, hányados`

Verilog HDL – Konstansok

(A jelek lehetséges értékei)

- A Verilog nyelvben a jelek négyféle értéket vehetnek fel
 - **0**: logikai alacsony szint
 - **1**: logikai magas szint
 - **z**: nagyimpedanciás meghajtás
 - **x**: ismeretlen, nem meghatározható, don't care
- Modern hardver rendszertervezés esetén **z** értéket (nagyimpedanciás állapotot) csak az I/O interfészek megvalósításánál használunk
- Hardver megvalósítása esetén **x** érték (don't care) csak a leírás egyszerűsítésére használható (**casex** utasítás)

Verilog HDL - Értékadás

- Logikai kapcsolat megadása **wire** típusú jelek esetén:
assign <wire_jel> = <kifejezés>;
 - A bal oldali **wire_jel** által reprezentált értéket a jobb oldali **kifejezés** minden pillanatban meghatározza (kombinációs logika)
 - Példa:

```
wire [15:0] a, b, c;  
assign c = a + b;
```
 - A deklarációnál is megadható a logikai kapcsolat:

```
wire [15:0] a, b;  
wire [15:0] c = a + b;
```
- Léteznek további értékadások is, más típusú jelekre, ezeket később mutatjuk be (**reg** típusú jelekhez az **always** blokkokban lehetséges a blokkoló (=) vagy a nem blokkoló (<=) értékadás operátor segítségével)

Verilog HDL – Modulok

(Modul deklaráció)

- A modul portlista deklarálásának régebbi szintaxisa:
(találkozhatunk vele, új tervben ne használjuk)

```
module SomeFunction(op1, op2, result);  
  
    input  wire [7:0] op1;  
    input  wire [7:0] op2;  
    output wire [7:0] result;  
  
    assign result = op1 + op2;  
  
endmodule
```

A modul neve

Port lista

A portok deklarációja

Opcionális

A funkcionalitás leírása

Verilog HDL – Modulok

(Modul példányosítása, beépítése)

- A példányosítandó modul:

```
module SomeFunction(input A, input B, output C);  
    ⋮  
endmodule
```

- Ezt a következőképpen lehet példányosítani, azaz felhasználni egy másik modulban:

```
wire d, e, f;      Az f jel az A portra csatlakozik  
SomeFunction Func1( .A(f), .B(e), .C(d) );  
    A példányosítandó modul    A példány neve    Jelek hozzárendelése a portokhoz
```

- Egy modulból több példány is létrehozható, de a példányok neve eltérő kell, hogy legyen

Verilog HDL – Modulok

(Modul példányosítása – Példa)

- Feladat: készítsünk 4 bites bináris összeadót 4 db egybites teljes összeadó (FADD) kaszkádosításával
- Az egybites FADD összeadó Verilog moduljának fejléce

```
module FADD(  
    input wire    a,      // "a" operandus  
    input wire    b,      // "b" operandus  
    input wire    ci,     // Áthozat  
    output wire    s,      // Összeg kimenet  
    output wire    co     // Átvitel kimenet  
);
```

- A 4 bites összeadót megvalósító modulban 4 db FADD 1 bites teljes összeadót kell példányosítani

Verilog HDL – Modulok

(Modul példányosítása – Példa)

```
module ADDER4(  
    input wire [3:0] a,    // 4 bites A operandus bemenet  
    input wire [3:0] b,    // 4 bites B operandus bemenet  
    input wire ci,        // Bemeneti carry  
    output wire [3:0] s,    // 4 bites összeg kimenet  
    output wire co        // Kimeneti carry  
);  
  
// Belső jelek deklarálása  
wire [4:0] c;            // A teljes belső átviteli lánc  
  
assign c[0] = ci;        // Az átviteli lánc 0. bitje a bemeneti carry  
  
// 4 db FADD 1 bites modult építünk be, ADD0, ADD1, ADD2, ADD3 néven  
// Az interfészek bekötése értelemeszerű, a carry jel kaszkádosít  
FADD    ADD0(.a(a[0]), .b(b[0]), .ci(c[0]), .s(s[0]), .co(c[1]));  
FADD    ADD1(.a(a[1]), .b(b[1]), .ci(c[1]), .s(s[1]), .co(c[2]));  
FADD    ADD2(.a(a[2]), .b(b[2]), .ci(c[2]), .s(s[2]), .co(c[3]));  
FADD    ADD3(.a(a[3]), .b(b[3]), .ci(c[3]), .s(s[3]), .co(c[4]));  
  
assign co = c[4];        // A kimeneti carry az átviteli lánc 4. bitje  
  
endmodule
```

Verilog HDL – Konstansok

(Numerikus konstansok)

- A numerikus konstansok megadásának szintaxisa:
`<-><bitek_száma> '<s><számrendszer><numerikus_konstans>`
- Az előjeles konstansok kettes komplementes kódolásúak
- Negatív előjel: a konstans kettes komplementese képezhető vele
- Bitek száma: a konstans mérete bitekben
 - Az alapértelmezett méret 32 bit, ha nincs megadva
- Előjeles konstans: az **s** karakter jelzi
 - Ha nincs megadva, akkor a konstans előjel nélküli
 - Az előjel bitet a megadott bitszám szerint kell értelmezni
 - Előjeles konstans esetén az előjel kiterjesztés automatikus
- Számrendszer: **decimális az alapértelmezett, ha nincs megadva**
 - Bináris: **b**, oktális: **o**, decimális: **d**, hexadecimális: **h**
- A **'_'** karakter használható a számjegyek szeparálásához
 - Jobban olvasható, áttekinthetőbb kódot eredményez

Verilog HDL – Konstansok

(Numerikus konstansok – Példák)

Példák konstansok megadására:

- **8'b0000_0100**: 8 bites bináris konstans, értéke 4
- **6'h1f**: 6 bites hexadecimális konstans, értéke 31
 - Binárisan: **6'b01_1111**
- **128**: 32 bites decimális konstans
 - Binárisan: **32'b00000000_00000000_00000000_10000000**
- **-4'sd15**: 4 bites decimális konstans, értéke 1
 - A **4'sd15** önmagában binárisan **4'sb1111**, azaz **-1** (előjeles!)
 - A negatív előjel ennek veszi a kettes komplementjét → **4'sb0001**

Példák az előjel kiterjesztésre (eredeti MSb bit ismétlése):

```
wire [7:0] a = 4'd9;      //a=6'b0000_1001 (9)
wire [7:0] b = 4'sd5;     //b=6'b0000_0101 (5)
wire [7:0] c = 4'sd9;     //c=6'b1111_1001 (-7)
wire [7:0] d = -4'd6;     //d=6'b1111_1010 (-6)
```

Verilog HDL – Konstansok

(String konstansok)

- A string (szöveg) konstansok megadásának szintaxisa: **"a_string_karakterei"**
- Nagyon hasznos vezérlők szimulációjánál, az állapotnevek szöveges kijelzésére a hullámforma ablakban
- A stringben lévő karakterek a 8 bites ASCII kódjaikra képződnek le, ezért a string konstans bitszáma a karakterek számának nyolcszorosa
- A legfelső nyolc bit veszi fel a string első karakteréhez tartozó értéket
- Példa:

```
wire [23:0] str = "HDL";  
//str[23:16] = 8'b0100_1000 ('H')  
//str[15:8]  = 8'b0100_0100 ('D')  
//str[7:0]   = 8'b0100_1100 ('L')
```

Verilog HDL – Paraméterek

(Paraméterek definiálása)

- A paraméterek definiálásának szintaxisa:
`parameter <név> = <konstans>;`
`localparam <név> = <konstans>;`
- A paraméter neve konstansként használható abban a modulban, amelyben a paraméter definiálva lett
- A modul példányosításakor a *normál paraméterek* értéke megváltoztatható
- A *lokális paraméterek* értéke nem változtatható meg
- Példa:

```
parameter WIDTH = 8;
```

```
wire [WIDTH-1:0] data;
```


Verilog HDL – Paraméterek

(Paraméterek definiálása)

- Alternatív modul leírás: a normál paraméterek a modul fejlécében is definiálhatók

```

      A modul neve
module SomeFunction #(
    parameter WIDTH = 8,
    parameter OTHER_PARAM = 2
) (
    input wire [WIDTH-1:0] op1,
    input wire [WIDTH-1:0] op2,
    output wire [WIDTH-1:0] result
);

    assign result = op1 + op2;

endmodule
```

A paraméterek definiálása a modul fejlécében

A portok deklarálása a port listában

A funkcionalitás leírása

Verilog HDL – Paraméterek

(Paraméterrel rendelkező modul példányosítása)

- A paraméterekkel rendelkező modul:

```
module SomeFunction(input A, input B, output C);  
  parameter P1 = 8;  
  parameter P2 = 16;  
  ...  
endmodule
```

- A fenti modul példányosítása:

```
wire d, e, f;  
SomeFunction #(   
    .P1(3), .P2(20)   
 ) Func2 (   
    .A(f), .B(e), .C(d)   
 );
```

} Új értékek hozzárendelése a paraméterekhez (opcionális)

} Jelek hozzárendelése a portokhoz

Verilog HDL - Operátorok

- A Verilog operátoroknak 1, 2 vagy 3 operandusuk lehet
- A kifejezések jobboldalán vegyesen szerepelhetnek *wire* típusú, *reg* típusú és konstans operandusok
- Ha egy művelet azonos méretű operandusokat igényel, akkor a kisebb méretű operandus általában nullákkal lesz kiterjesztve a nagyobb operandus méretére
- A kifejezések kiértékelése a normál precedencia szabályok szerint történik (a precedencia zárójelekkel befolyásolható)

Operátor	Precedencia
Unáris +, -, !, ~	1. (legnagyobb)
*, /, %	2.
Bináris +, -	3.
<<, >>, <<<, >>>	4.
<, <=, >, >=	5.
==, !=, ===, !==	6.

Operátor	Precedencia
&, ~&	7.
^, ~^	8.
, ~	9.
&&	10.
	11.
? : (feltételes op.)	12. (legkisebb)

Verilog HDL – Operátorok

(Aritmetikai operátorok)

- **Aritmetikai operátorok: + (összeadás), - (kivonás), * (szorzás), / (osztás), % (modulus)**
 - Operandusok száma: 2
 - Ha az FPGA eszköz nem tartalmaz szorzót, akkor a szorzás operátor csak akkor szintetizálható, ha az egyik operandus kettő hatvány értékű konstans
 - Az osztás és a modulus operátorok csak akkor szintetizálhatók, ha a jobboldali operandus kettő hatvány értékű konstans
 - **Összeadásnál, kivonásnál és szorzásnál a kisebb méretű előjeles operandus esetén előjel kiterjesztés történik a nagyobb operandus méretére**
 - Átvitel bitek használhatósága az összeadásnál és kivonásnál Xilinx FPGA eszközök esetén:

	Összeadó	Kivonó	Összeadó/kivonó
Bemenő átvitel bit (C_{in})	van	van	nincs
Kimenő átvitel bit (C_{out})	van	nincs	nincs

Verilog HDL – Operátorok

(Konkatenálás, összefűzés operátor)

- Konkatenálás operátor: { }

- Több operandus összefűzése

{5'b10110, 2'b10, 1'b0, 1'b1} = 9'b1_0110_1001

- Ugyanazon operandus többszöri összefűzése

{4{3'b101}} = 12'b101_101_101_101

- Fontos felhasználási esetek:

- Előjel kiterjesztés: az előjel bitet a felső bitekbe kell másolni

wire [3:0] s_4bit; //4 bites előjeles

wire [7:0] s_8bit; //8 bites előjeles

assign s_8bit = {{4{s_4bit[3]}}, s_4bit};

- Vektor maszkolása egyetlen bittel: az többszörözés hiányában az 1 bites kisebb operandus nullákkal lenne kiterjesztve a nagyobb operandus méretére

wire [3:0] data;

wire [3:0] mdata;

wire enable;

assign mdata = data & enable; //Rossz!!!

assign mdata = data & {4{enable}}; //Helyes

Verilog HDL – Operátorok

(Feltételes és indexelő operátorok)

- **Feltételes operátor: ? :**

<feltételes_kifejezés> ? <kifejezés1> : <kifejezés2>

- Az egyetlen 3 operandusú operátor
- Először a ***feltételes_kifejezés*** értékelődik ki
 - Ha az eredmény nem 0: a ***kifejezés1*** értékelődik ki
 - Ha az eredmény 0: a ***kifejezés2*** értékelődik ki

- **Vektor egy részének kiválasztása:**

vektor_nev[i], vektor_nev[j:i]

- [i] kiválasztja a vektor ***i***-edik bitjét
- [j:i] kiválasztja a vektor ***j***-edik és ***i***-edik bitje közötti részét (a határokat is beleértve)

Verilog HDL – Operátorok

(Bitenkénti és logikai operátorok)

- **Bitenkénti operátorok: $\sim$ (NOT), $\&$ (AND), $|$ (OR), $\wedge$ (XOR)**
 - Operandusok száma: NOT: 1 / AND, OR, XOR: 2
 - Vektor operandusok esetén a művelet bitenként hajtódik végre
 - **Ha az operandusok mérete eltérő, akkor előjeltől függetlenül a kisebb operandus nullákkal lesz kiterjesztve a nagyobb operandus méretére**
 - Ha nem ezt szeretnénk, akkor használjuk a konkatenálás operátort
 - Példák:
 - $4'b0100 | 4'b1001 = 4'b1101$
 - $\sim 8'b0110_1100 = 8'b1001_0011$
- **Logikai operátorok: $!$ (NOT), $\&\&$ (AND), $||$ (OR)**
 - Operandusok száma: NOT: 1 / AND, OR: 2
 - Az eredmény mindig egybites: 0 vagy 1
 - Példák:
 - $4'b0000 || 4'b0111 = 0 || 1 = 1$
 - $4'b0000 \&\& 4'b0111 = 0 \&\& 1 = 0$
 - $!4'b0000 = !0 = 1$

Verilog HDL – Operátorok

(Bit redukciós operátorok)

- **Bit redukciós operátorok:**
& (AND), ~& (NAND), | (OR), ~| (NOR), ^ (XOR), ~^ (XNOR)
 - Operandusok száma: 1
 - Egyetlen vektoron hajtanak végre bitenkénti műveletet
 - Az eredmény mindig egybites: 0 vagy 1
 - Példák:
 - **`&4'b0101 = 0 & 1 & 0 & 1 = 0`**
 - **`|4'b0101 = 0 | 1 | 0 | 1 = 1`**
- **Fontos felhasználási esetek:**
 - Nulla érték tesztelése: a vektor bitjeinek NOR kapcsolata
`wire [11:0] data;`
`wire all_zeros = ~|data;`
 - 2^N-1 érték tesztelése: (csupa 1) a vektor bitjeinek AND kapcsolata
`wire all_ones = &data;`
 - Számláló végállapotának jelzése:
`wire tc = (dir) ? (&cnt) : (~|cnt);`

Verilog HDL – Operátorok

(Shift operátorok)

- **Logikai shift operátorok: << (balra), >> (jobbra)**
 - Operandusok száma: 2
 - Példák:
 - **8'b0011_1100 >> 2 = 8'b0000_1111**
 - **8'b0011_1100 << 2 = 8'b1111_0000**
- **Aritmetikai shift operátorok: <<< (balra), >>> (jobbra)**
 - Operandusok száma: 2
 - A balra történő aritmetikai shiftelés és előjel nélküli operandus esetén a jobbra történő aritmetikai shiftelés megegyezik az adott irányú logikai shifteléssel
 - Előjeles operandus esetén a jobbra történő aritmetikai shiftelés megtartja az előjel bitet
 - Példák:
 - **8'b1001_1100 >>> 2 = 8'b0010_0111**
 - **8'sb1001_1100 >>> 2 = 8'b1110_0111**

Verilog HDL – Operátorok

(Relációs operátorok)

- Relációs operátorok:

**`==` (egyenlő), `!=` (nem egyenlő), `<` (kisebb), `>` (nagyobb),
`<=` (kisebb vagy egyenlő), `>=` (nagyobb vagy egyenlő)**

- Operandusok száma: 2

- Az eredmény mindig egybites: 0 vagy 1

- Az egyenlő és a nem egyenlő reláció kapus logikára, a kisebb és a nagyobb reláció jellemzően aritmetikai funkcióra képződik le

- **A kisebb méretű előjeles operandus esetén előjel kiterjesztés történik a nagyobb operandus méretére**

- Példák:

- **`(4'b1011 < 4'b0111) = 0`**

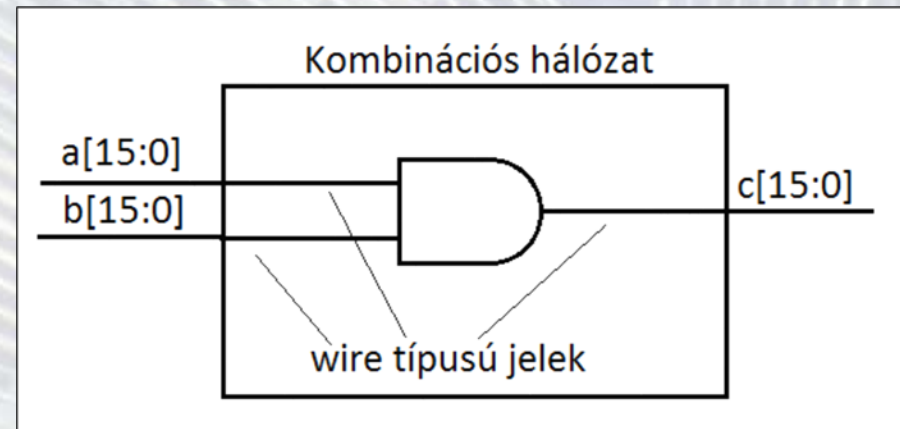
- **`(4'b1011 != 4'b0111) = 1`**

Verilog HDL - Értékadás

- Logikai kapcsolat megadása **wire** típusú jelek esetén:
assign <**wire_jel**> = <**kifejezés**>;
 - A bal oldali **wire_jel** által értékét a jobb oldali **kifejezés** minden pillanatban meghatározza (**folytonos értékadás**, állandó vagy változó értékek mellett is)
 - Ez a memóriamentes logikai függvényeket megvalósító ún. kombinációs logikák jellemzője, azaz közvetlen bemenet → kimenet típusú leképezés
- A **wire** típusú jelekkel csak kombinációs hálózat valósítható meg

– Példa:

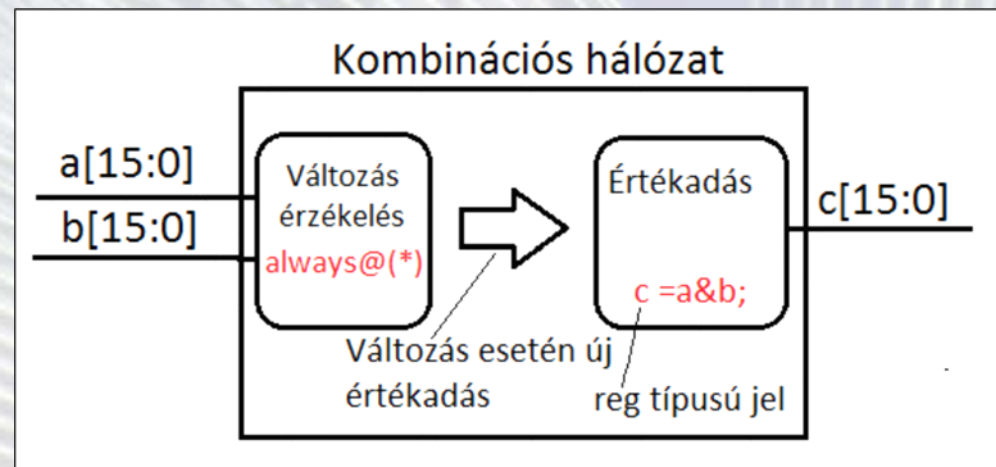
```
wire [15:0] a, b, c;  
assign c = a & b;
```


Verilog HDL - Értékadás

- A Verilog HDL definiál egy **reg** típusú jelet is
 - Neve alapján sejthetően ez a jeltípus az értékadás során kapott értékét megtartja (a következő értékadásig)
- A **reg** típusú jelekhez érték hozzárendelése csak **always** blokkokban lehetséges, eseményvezérelt módon.
- Kétféle értékadás van : A blokkoló (=) és a nem blokkoló (<=)
- A **reg** típusú jelek megvalósíthatnak kombinációs és sorrendi hálózatot is
- **Kombinációs hálózat** leírása **reg** típusú jelekkel
 - A hozzárendeléseket akkor kell kiértékelni, ha valamelyik bemenet értéke megváltozik:
 - Az **always** blokk érzékenységi listájának tartalmaznia kell az összes bemeneti jelet vagy a * karaktert
 - Példa:

```
wire [15:0] a, b;  
reg [15:0] c;  
always @ (*)  
begin  
    c = a & b;  
end
```


Verilog HDL – Értékadás

(Always blokk értelmezése a **szimulátor/nyelvi értelmező** által)

- **Always blokk:**

**`always @(érzékenységi lista)`
hozzárendelések**

– Az érzékenységi lista határozza meg az eseményeket, melyek hatására a hozzárendelések kiértékelődnek:

- **`always @(a, b)`**: a hozzárendelések akkor értékelődnek ki, ha az **`a`** vagy **`b`** bemeneti jelek értéke megváltozik
- **`always @(*)`**: a hozzárendelések akkor értékelődnek ki, ha az **`always`** blokk bármelyik bemenetének értéke megváltozik

Verilog HDL – Értékadás

(Always blokk értelmezése a **tervező/szintézer** által)

- Always blokk:

**always @(érzékenységi lista)
hozzárendelések**

– Az érzékenységi lista határozza meg azt, hogy a viselkedési leírással milyen logikai elemeket kívánunk használni az adott feladat megvalósítására:

- **always @(a, b)**: az **a** vagy **b** bemeneti jelek kombinációs logikai függvényét szeretnénk specifikálni (kapukat, stb. a **reg** típusú c változó ellenére)
- **always @(*)**: mint előbb, minden bemeneti változó minden változására a kimenet azonnal reagálni fog → kombinációs logika a **reg** típusú változó ellenére

Verilog HDL – IF utasítás

- Az **if** utasítás szintaxisa:

if (kifejezés) utasítás1; [else utasítás2;]

- Először a megadott **kifejezés** kerül kiértékelésre:
 - Ha értéke nem 0: az **utasítás1** hajtódik végre
 - Ha értéke 0: az **utasítás2** hajtódik végre
- Az **else** ág opcionális, elhagyható
- Több utasítás esetén azokat a **begin** és az **end** kulcsszavak közé kell csoportosítani
- Az egymásba ágyazott **if** utasítások hierarchikus, sorrendi kiértékelést jelentenek → PRIORITÁS!!!!
 - Ez a tipikus megvalósítása a funkcionális egységek vezérlő jeleinek

Verilog HDL – CASE utasítás

- A **case** utasítás szintaxisa:

```
case (kifejezés)
    alternatíva1: utasítás1;
    alternatíva2: utasítás2;
    ⋮
    default      : default_utasítás;
endcase
```

- A **kifejezés** értéke összehasonlításra kerül az **alternatívákkal** a megadásuk sorrendjében (a sorrendjük prioritást jelenthet!)
- A legelső, a kifejezés értékével egyező alternatívához tartozó utasítás kerül végrehajtásra
- Ha nincs egyező alternatíva, akkor a **default** kulcsszó után lévő **default_utasítás** kerül végrehajtásra (opcionális)
- Több utasítás esetén azokat a **begin** és az **end** kulcsszavak közé kell csoportosítani
- A **casex** utasítás esetén az alternatívák tartalmazhatnak **x** (don't care) értéket is, ez néha egyszerűbb leírást tesz lehetővé

Verilog HDL – FOR utasítás

- A **for** utasítás szintaxisa:
`for ([inicializálás]; [feltétel]; [művelet])
 utasítás;`
- A **for** ciklus működése a következő:
 1. Az **inicializáló rész** beállítja a ciklusváltozó kezdeti értékét
 2. Kiértékelődik a **feltétel**, ha hamis, akkor kilépünk a ciklusból
 3. Végrehajtódik a megadott **utasítás**
 4. Végrehajtódik a megadott **művelet**, majd ugrás a 2. pontra
- Több utasítás esetén azokat a **begin** és az **end** kulcsszavak közé kell csoportosítani, a **begin** kulcsszót pedig egyedi címkével kell ellátni (**begin: címke**)
- Hardver megvalósítása esetén a **for** szerkezet az **always** blokkban csak statikus módon, a leírás egyszerűsítéséhez használható (például indexelés vagy érték vizsgálat)
- Szimuláció során a **for** ciklus a tesztvektorok automatikus generálásának hatékony eszköze
- A ciklusváltozót **integer** típusúnak kell deklarálni

Verilog HDL – FOR utasítás

- **Első példa: bitsorrend felcserélése**
 - A **for** szerkezetet indexelésre használjuk
 - Ciklus nélkül 32 darab értékadással lehetne megvalósítani
- **Második példa: Szimulációs tesztvektorkészlet generálás**
 - A **for** ciklus a 8 bites **sw** összes lehetséges 256 kombinációját előállítja
 - Ciklus nélkül túl sokat kellene gépelni

```
module BitReverse(din, dout);  
    input wire [31:0] din;  
    output reg [31:0] dout;  
  
    integer i; //Ciklusváltozó  
  
    always @(*)  
        for (i=0; i<32; i=i+1)  
            begin: reverse_loop  
                dout[i] <= din[31-i];  
            end  
  
endmodule  
  
integer i = 0;  
initial  
begin  
    // Initialize Inputs  
    sw = 0;  
    // Wait 100 ns for reset to finish  
    #100;  
  
    // Add stimulus here  
    for  
        (i = 0; i <= 255; i= i+1)  
        begin  
            #100 sw = i;  
        end  
end
```


Verilog HDL - Példák

- **Példa: 1 bites 2:1-es multiplexer**

- A bemenetei közül kiválaszt egyet és ennek értékét adja ki a kimenetére

- Portok:

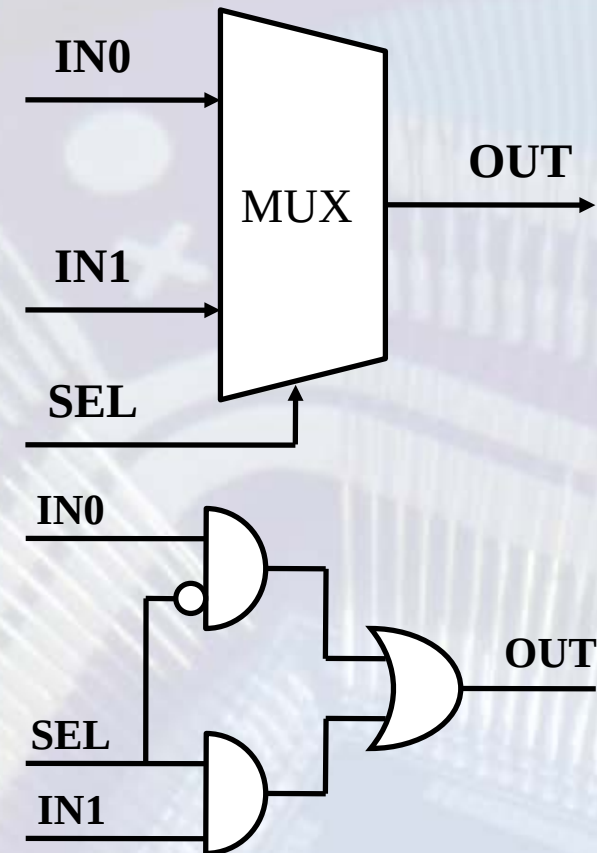
- Adat bemenetek: IN0, IN1
- Bemenet kiválasztó jel: SEL
- Adat kimenet: OUT

- Művelet:

- Ha SEL=0: IN0 kapcsolódik a kimenetre
- Ha SEL=1: IN1 kapcsolódik a kimenetre

- A multiplexer egy kombinációs hálózat

```
wire in0, in1, sel, out;  
assign out = (in0 & ~sel) | (in1 & sel);
```


Verilog HDL - Példák

- Példa: 8 bites 2:1-es multiplexer
 - Tehát ez 8 db 1 bites 2:1 MUX
 - *Ebben az esetben a bitenkénti operátorok használata nem célszerű, mert a leírt funkció nem állapítható meg könnyen a forráskód alapján!*

```
module Mux_2to1_8bit(  
    input  wire [7:0] in0,  
    input  wire [7:0] in1,  
    input  wire      sel,  
    output wire [7:0] out  
);  
  
    assign out = (in0 & {8{~sel}}) | (in1 & {8{sel}});  
  
endmodule
```

Verilog HDL - Példák

- Példa: 8 bites 2:1-es multiplexer
 - 2. megoldás: feltételes operátor használata

```
module Mux_2to1_8bit(  
    input  wire [7:0] in0,  
    input  wire [7:0] in1,  
    input  wire      sel,  
    output wire [7:0] out  
);  
  
    assign out = (sel) ? in1 : in0;  
  
endmodule
```


Verilog HDL - Példák

- Példa: 8 bites 2:1-es multiplexer
 - 3. megoldás: IF utasítás használata

```
module Mux_2to1_8bit(  
    input wire [7:0] in0,  
    input wire [7:0] in1,  
    input wire      sel,  
    output reg  [7:0] out // reg típus kell  
);  
  
always @(*) //vagy always @(in0, in1, sel)  
    if (sel == 0)  
        out <= in0;  
    else  
        out <= in1;  
  
endmodule
```

Verilog HDL - Példák

- Példa: 8 bites 2:1-es multiplexer
 - 4. megoldás: CASE utasítás használata

```
module Mux_2to1_8bit(  
    input  wire [7:0] in0,  
    input  wire [7:0] in1,  
    input  wire      sel,  
    output reg  [7:0] out    // reg típus kell  
);  
  
always @(*)           //vagy always @(in0, in1, sel)  
    case (sel)  
        1'b0: out <= in0;  
        1'b1: out <= in1;  
    endcase  
  
endmodule
```

Verilog HDL - Példák

- Példa: 8 bites 4:1-es multiplexer

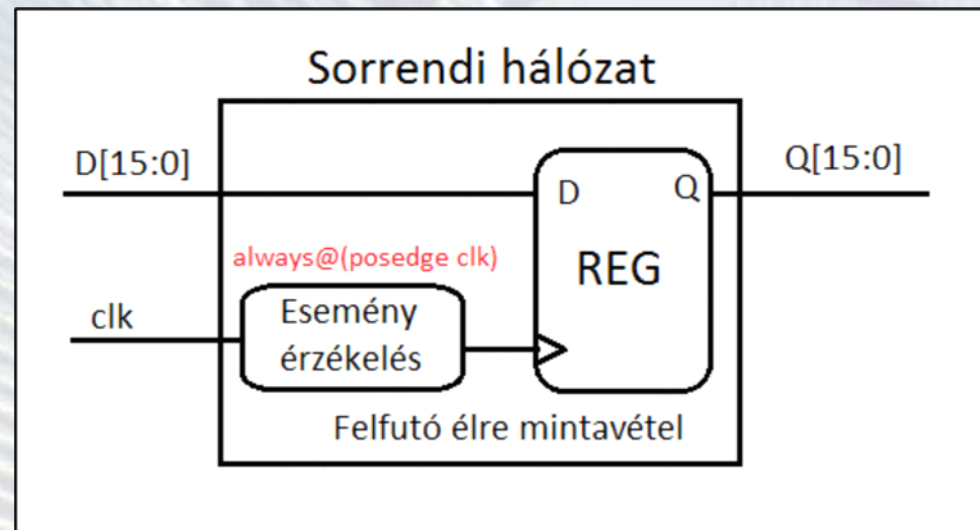
```
module Mux_4to1_8bit(in0, in1, in2, in3, sel, out);  
  
  input  wire [7:0] in0, in1, in2, in3;  
  input  wire [1:0] sel;  
  output reg  [7:0] out;  
  
  always @(*) //vagy always @(in0, in1, in2, in3, sel)  
    case (sel)  
      2'b00: out <= in0;  
      2'b01: out <= in1;  
      2'b10: out <= in2;  
      2'b11: out <= in3;  
    endcase  
  
endmodule
```


Verilog HDL: Kombinációs hálózatok leírása

- A *wire* típusú jelekkel csak kombinációs hálózat valósítható meg
- A *reg* típusú jelek megvalósíthatnak kombinációs és sorrendi hálózatot is
- **Kombinációs hálózat** leírása *reg* típusú jelekkel
 - A hozzárendeléseket akkor kell kiértékelni, ha valamelyik bemenet értéke megváltozik:
 - Az ***always*** blokk érzékenységi listájának tartalmaznia kell az összes bemeneti jelet vagy a * karaktert
 - A ***posedge*** vagy a ***negedge*** kulcsszó nem szerepelhet

Verilog HDL: Sorrendi hálózatok leírása

- A *reg* típusú jelek használhatók sorrendi hálózat állapotváltozóinak leírására is
- **Szinkron sorrendi hálózat** leírása *reg* típusú jelekkel
 - Az új érték hozzárendeléseket akkor kell kiértékelni, ha az órajel bemeneten felfutó él fordult elő :
 - Az ***always*** blokk érzékenységi listájában csak az órajel szerepel, a ***posedge*** vagy a ***negedge*** kulcsszóval

Verilog HDL – Értékadás

(Always blokk értelmezése a **szimulátor/nyelvi értelmező** által)

- **Always blokk:**

**always @(érzékenységi lista)
hozzárendelések**

– Az érzékenységi lista határozza meg az eseményeket, melyek hatására a hozzárendelések kiértékelődnek:

- **always @(a, b):** a hozzárendelések akkor értékelődnek ki, ha az **a** vagy **b** bemeneti jelek értéke megváltozik
- **always @(*):** a hozzárendelések akkor értékelődnek ki, ha az **always** blokk bármelyik bemenetének értéke megváltozik
- **always @(posedge clk):** a hozzárendelések a **clk** jel felfutó élének hatására értékelődnek ki, a kimenet csak ekkor változik
- **always @(posedge clk, negedge rst):**
a hozzárendelések a **clk** jel felfutó élének hatására értékelődnek ki, vagy az **rst** jel 0-ba állításának hatására a rendszer alaphelyzetbe áll (a két esemény jellemzően nem ugyanazt eredményezi)
EZ EGY ASZINKRON RESET, A TERVEINKBEN NEM HASZNÁLJUK!

Verilog HDL – Értékadás

(Always blokk értelmezése a **tervező/szintézer** által)

- **Always blokk:**
always @(érzékenységi lista)
hozzárendelések
 - Az érzékenységi lista határozza meg azt, hogy a viselkedési leírással milyen logikai elemeket kívánunk használni az adott feladat megvalósítására:
 - **always @(a, b, c):** az **a, b** vagy **c** bemeneti jelek kombinációs logikai függvényét szeretnénk specifikálni (kapukat, stb.)
 - **always @(*):** mint előbb, minden bemeneti változó minden változására a kimenet azonnal reagálni fog → kombinációs logika
 - **always @(posedge clk):** felfutó órajel élre érzékeny flip-flop vagy regiszter elemet/eket kívánunk használni, a bemeneti jelek csak ekkor mintavételeződnek, a kimeneti jelek csak erre változnak
 - **always @(posedge clk, negedge rst):** mint előbb, normál esetben (felfutó) órajelél vezérelt működés, de van egy alaphelyzet beállító (ASZINKRON) RST jel, ami bármikor 0-ba állítva érvényre jut és reseteli a rendszert

Verilog HDL – Értékadás

(Always blokk használata **tervezéskor/ szintéziskor**)

- **Always** blokk:

- Egy adott **reg** típusú jelhez az érték/értékek hozzárendelése csak **egyetlen egy helyen egy always** blokkban megengedett szintézis esetén
- Az **if...else**, a **case** és a **for** utasítások az **always** blokkokon belül használhatók csak
- Ha az **always** blokkban több utasítás van, akkor azokat a **begin** és az **end** kulcsszavak közé kell csoportosítani
- Példa:

```
wire a;  
reg b, c, d;  
  
always @(a, b)  
begin  
    c <= a | b;  
    d <= a & b;  
end
```

~~//Tiltott 2. értékadás~~
~~always @(*)~~
~~begin~~
 ~~c <= b ^ d;~~
~~end~~

// C itt egy VAGY kapu // C itt egy XOR kapu
// Egyenrangú előírások melyik érvényes?

Verilog HDL – Értékadás

(Always blokk – Nem blokkoló értékadás)

Nem blokkoló értékadás értelmezése

- Az egy eseményhez tartozó **nem blokkoló értékadás** operátorok (`<=`) a változók aktuális értéke alapján egymással párhuzamosan kiértékelik a kifejezéseik jobb oldalát (az órajel él utáni értéket), és ezt ezután egyszerre érvényesítik a baloldali változóikon
- Ez pontosan az a működési modell, ami a szinkron órajel él vezérelt tárolókra jellemző, tehát élvezérelt érzékenységi lista esetén minden egyes nem blokkoló értékadás esetén egy tároló funkció kerül beépítésre a sorrendi hálózatba
- Ha lehet, mindig használjunk nem blokkoló értékadást, mivel ez közelebb áll a hardveres szemlélethez és kevesebb hibát okozhat

```
module M(clk, a, b, c, y);
```

```
input wire clk, a, b, c;
```

```
output reg y;
```

```
reg x;
```

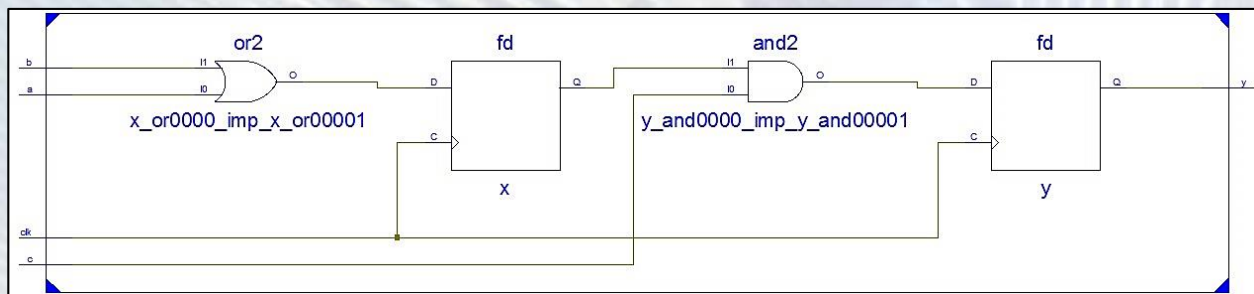
```
always @(posedge clk)  
begin
```

```
    x <= a | b;
```

```
    y <= x & c;
```

```
end
```

```
endmodule
```


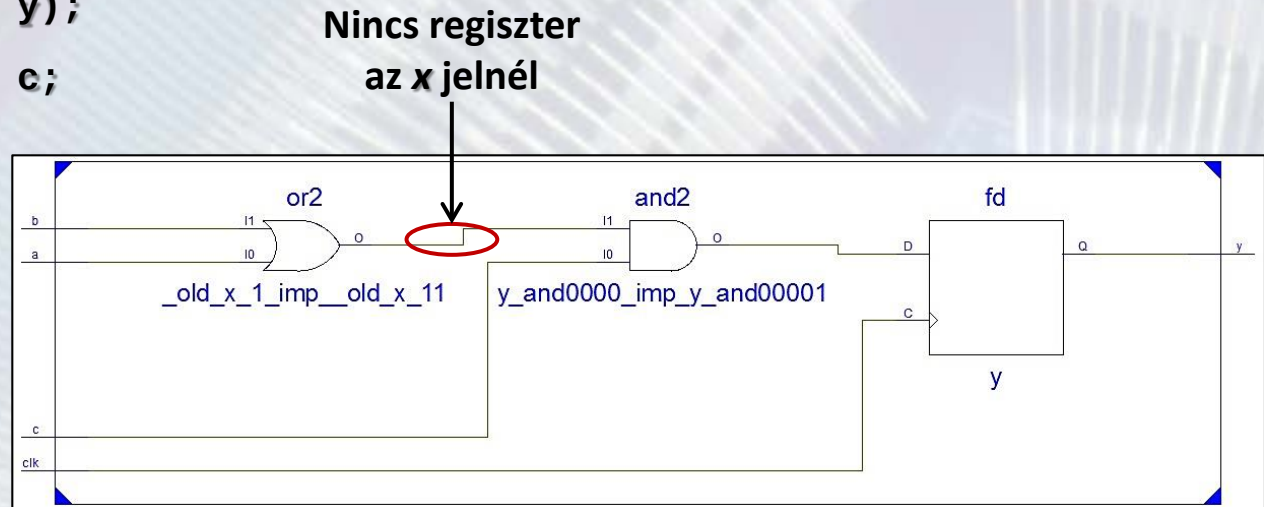
Verilog HDL – Értékadás

(Always blokk – Blokkoló értékadás)

Blokkoló értékadás értelmezése

- A blokkoló értékadás operátor (=) a szokásos értékadás, tehát az „olvasás” időrendjében végrehajtódik, és a további kifejezések kiértékelésekor a bal oldali változó már az új értékével szerepel
- Ezért, ha egy blokkoló értékadás eredményét egy későbbi értékadó utasítás felhasználja ugyanazon *always* blokkon belül (ugyanazon órajel cikluson belül), akkor az adott blokkoló értékadáshoz nem lesz tároló beépítve a sorrendi hálózatba (lásd a lenti példában az *x* jelet)
- Ez kezdetben zavaró, ha lehet kerüljük az ilyen használatot

```
module M(clk, a, b, c, y);  
  input wire clk, a, b, c;  
  output reg y;  
  
  reg x;  
  
  always @(posedge clk)  
  begin  
    x = a | b;  
    y = x & c;  
  end  
  
endmodule
```

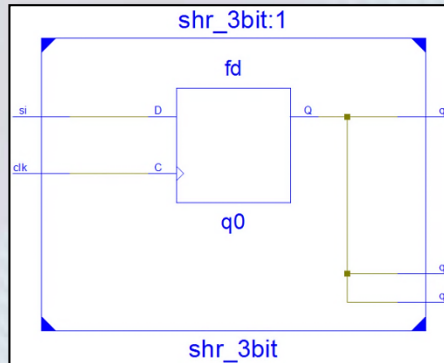

Verilog HDL – Értékadás (Példa)

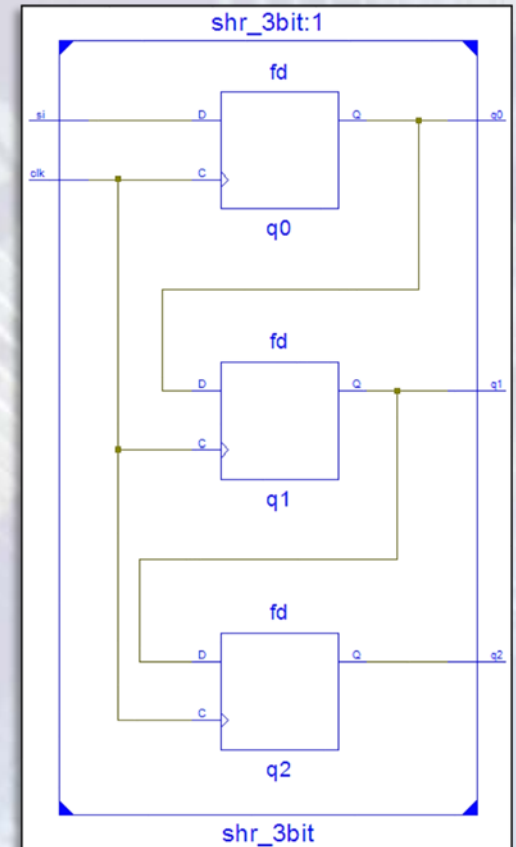
Példa: 3 bites shiftregiszter

- Figyeljük meg a két megvalósítás közötti különbséget
- Csak a nem blokkoló értékadás használata esetén kapunk helyes eredményt

```
module shr_3bit(clk, si, q0, q1, q2);  
input wire clk, si;  
output reg q0, q1, q2;  
  
always @(posedge clk)  
begin  
    q0 = si;    // q0 ← si  
    q1 = q0;    // q1 ← q0 ← si  
    q2 = q1;    // q2 ← q1 ← q0 ← si  
    // Három azonos bit  
end  
  
endmodule
```



```
module shr_3bit(clk, si, q0, q1, q2);  
input wire clk, si;  
output reg q0, q1, q2;  
  
always @(posedge clk)  
begin  
    q0 <= si; // q0 új ← si aktuális  
    q1 <= q0; // q1 új ← q0 aktuális  
    q2 <= q1; // q2 új ← q1 aktuális  
    // és clk ↑-ra frissít  
end  
  
endmodule
```


Kombinációs hálózat leírása

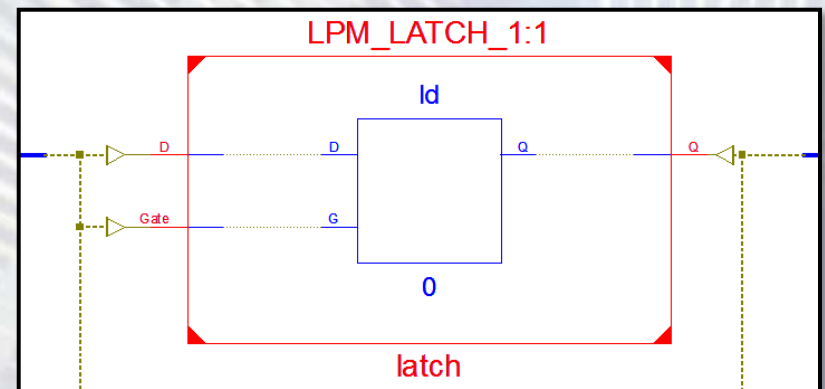
- **Kombinációs hálózat** leírása **reg** típusú jelekkel
 - Az **always** blokk csak **teljesen specifikált if** és **case** utasításokat tartalmazhat
 - Ha az **if** és **case** utasítások nem teljesen specifikáltak, akkor **latch** (aszinkron flip-flop) kerül az áramkörbe
 - A **reg** típusú jel állapotát a **latch** továbbra is tartja, ha nincs érvényes értékadás az adott feltétel(ek)re az always blokkban

```
reg reg_signal;
```

```
always @(*)
```

```
if (sel)
```

```
    reg_signal <= in0;
```

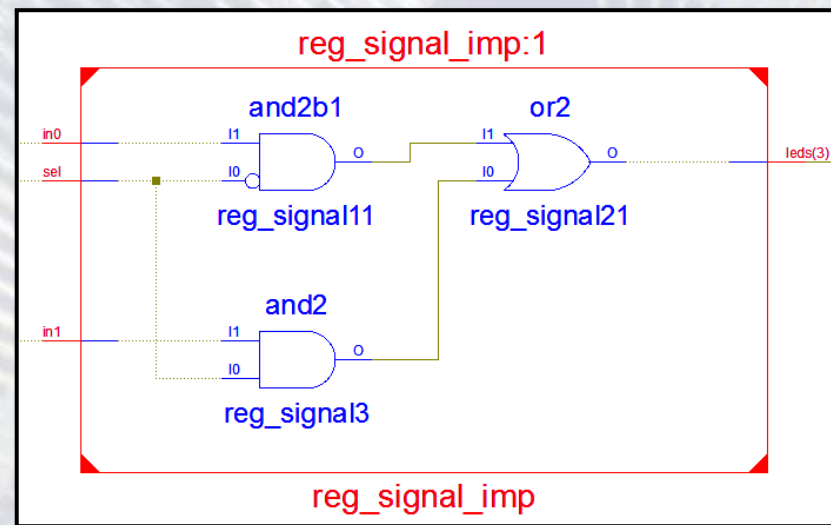

Kombinációs hálózat leírása

- A latch-ek nem kívánatosak, nem kombinációs logikát, hanem aszinkron sorrendi logikát valósítanak meg
- Ha az *if* és a *case* utasítások teljesen specifikáltak (*if*: minden *else* ág megtalálható, *case*: minden lehetséges alternatíva fel van sorolva vagy van *default* kulcsszó):
 - Az eredmény kombinációs hálózat lesz (példa: MUX)

```
reg reg_signal;
```

```
always @(*)  
  if (sel)  
    reg_signal <= in1;  
  else  
    reg_signal <= in0;
```

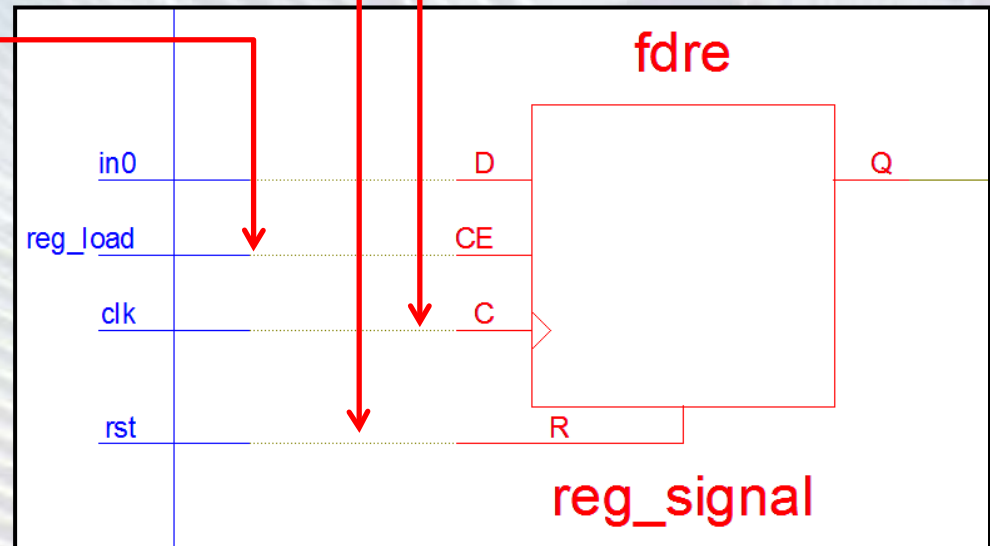

Sorrendi hálózat leírása

- Sorrendi logika csak **reg** típusú jelekkel írható le
 - Aszinkron: latch (**kerülendő!**)
 - Szinkron: flip-flop, regiszter
- A regiszterek az órajel felfutó vagy lefutó élének hatására változtatják meg az állapotukat
 - Az **always** blokk érzékenységi listájának tartalmaznia kell az órajelet, amely előtt a **posedge** (felfutó él) vagy a **negedge** (lefutó él) kulcsszó áll
 - A két kulcsszó egyszerre nem szerepelhet az órajel előtt
 - Az órajel az **always** blokkban lévő belső kifejezésekben explicit módon, mint jel nem szerepelhet
- Az **if** és a **case** utasítás lehet nem teljesen specifikált
 - A flip-flop órajel engedélyező bemenete használható az állapotváltozás elkerülésére, ha nem történik értékadás az **always** blokkban

Sorrendi hálózat leírása

```
reg reg_signal;  
  
always @(posedge clk) //órajel  
  if (rst) //reset jel  
    reg_signal <= 1'b0;  
  else //órajel engedélyező jel  
    if (reg_load)  
      reg_signal <= in0;
```


Adatút komponensek

- **Összeadó:**

- Használjuk a + (összeadás) operátort
- Az eredmény lehet 1 bittel szélesebb: az MSb a kimeneti átvitel bit

```
wire [15:0] a, b, sum0, sum1, sum2;  
wire      cin, cout;  
assign sum0 = a + b;           // Nincs cin, nem kell cout  
assign sum1 = a + b + cin;     // Van cin, nem kell cout  
assign {cout, sum2} = a + b + cin; // Van cin és kell cout is
```

- **Kivonó:**

- Használjuk a – (kivonás) operátort
- Nincs átvitel kimenet: használjunk helyette 1 bittel szélesebb kivonót

```
wire [15:0] a, b, diff0, diff1;  
wire      cin;  
assign diff0 = a - b;           // Nincs cin, nem kell cout  
assign diff1 = a - b - cin;     // Van cin, nem kell cout
```

- **Összeadó/kivonó:**

- Nincs sem átvitel bemenet, sem átvitel kimenet (automatikusan nem is lehet)

```
wire [15:0] a, b;  
wire [15:0] result  
wire      sel;  
assign result = (sel) ? (a - b) : (a + b);
```

Adatút komponensek

- **Shifter:**

- Használjuk a { } (konkatenálás) operátort a shift operátorok helyett
- A konstansok méretét meg kell adni

```
wire [7:0] din;  
wire [7:0] lshift = {din[6:0], 1'b0}; //bal shift  
wire [7:0] rshift = {1'b0, din[7:1]}; //jobb shift
```

- **Komparátor:**

- Használjuk a relációs operátorokat

```
wire [15:0] a, b;  
wire      a_lt_b = (a < b);      //Kisebb komparátor  
wire      a_eq_b = (a == b);     //Egyenlőség komp.  
wire      a_gt_b = (a > b);     //Nagyobb komparátor
```

- **Szorzó:**

- Használjuk a * (szorzás) operátort
- A szorzat mérete az operandusok méretének összege
- Csak akkor szintetizálható, ha az FPGA tartalmaz szorzót

```
wire [15:0] a, b;  
wire [31:0] prod = a * b;
```

Adatút komponensek

- Shiftregiszter (példa):
 - Szinkron reset és töltés
 - Kétirányú: balra és jobbra is tud léptetni

```
reg    [7:0] shr;
wire   [7:0] din;
wire    rst, load, dir, serin;

always @(posedge clk)
    if (rst)                               //reset
        shr <= 8'd0;
    else
        if (load)                           //tölt
            shr <= din;
        else
            if (dir)
                shr <= {serin, shr[7:1]};    //jobbra léptet
            else
                shr <= {shr[6:0], serin};     //balra léptet
```


Adatút komponensek

- Számláló (példa):
 - Szinkron reset és töltés
 - Kétirányú: felfele és lefele is tud számlálni

```
reg    [8:0] cnt;
wire   [8:0] din;
wire    rst, load, dir;
wire    tc = (dir) ? (cnt==9'd0) : (cnt==9'd511);

always @(posedge clk)
    if (rst)
        cnt <= 9'd0;                                //reset
    else
        if (load)
            cnt <= din;                                //tölt
        else
            if (dir)
                cnt <= cnt - 9'd1;                    //lefele számlál
            else
                cnt <= cnt + 9'd1;                    //felfele számlál
```

A vezérlő jelek prioritása

A vezérlő bemenetek értéke abban a sorrendben kerül vizsgálatra, ahogyan azok az *always* blokkon belül fel vannak sorolva

```
always @(posedge clk)
  if (rst)
    cnt <= 9'd0;
  else
    if (load)
      cnt <= data_in;
    else
      if (en)
        cnt <= cnt + 9'd1;
```

```
always @(posedge clk)
  if (rst)
    cnt <= 9'd0;
  else
    if (en)
      if (load)
        cnt <= data_in;
      else
        cnt <= cnt + 9'd1;
```

```
always @(posedge clk)
  if (en)
    if (clr)
      cnt <= 9'd0;
    else
      if (load)
        cnt <= data_in;
      else
        cnt <= cnt + 9'd1;
```

rst	load	en	Művelet
1	x	x	Reset
0	1	x	Tölt
0	0	1	Számlál
0	0	0	Tart

rst	en	load	Művelet
1	x	x	Reset
0	1	1	Tölt
0	1	0	Számlál
0	0	x	Tart

en	clr	load	Művelet
0	x	x	Tart
1	1	x	Törlés
1	0	1	Tölt
1	0	0	Számlál

Szinkron és aszinkron vezérlő jelek

- **Szinkron** vezérlő jelek:

- Hatásuk csak az órajel esemény bekövetkezése után érvényesül
- Az érzékenységi lista nem tartalmazza a szinkron vezérlő jeleket

```
//Aktív magas szinkron reset
always @(posedge clk)
    if (rst)
        some_reg <= 1'b0;
    else
        some_reg <= data_in;
```

```
//Aktív alacsony szinkron reset
always @(posedge clk)
    if (rst == 0)
        some_reg <= 1'b0;
    else
        some_reg <= data_in
```

- **Aszinkron** vezérlő jelek:

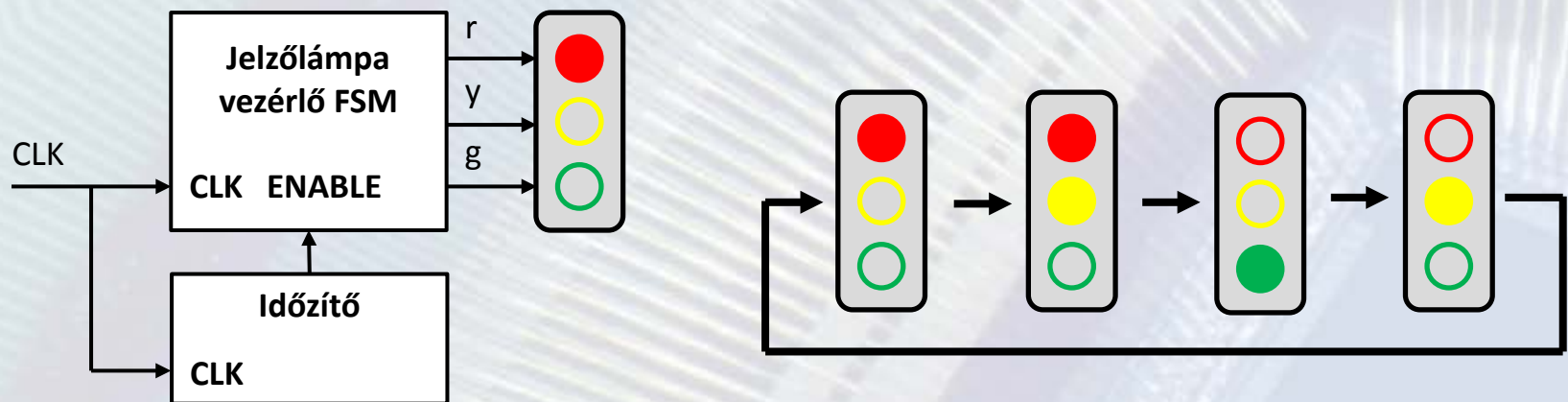
- Hatásuk azonnal érvényesül
- Az érzékenységi listának tartalmaznia kell az aszinkron vezérlő jeleket, melyek előtt a **posedge** vagy a **negedge** kulcsszó áll

```
//Aktív magas aszinkron reset
always @(posedge clk, posedge rst)
    if (rst)
        some_reg <= 1'b0;
    else
        some_reg <= data_in;
```

```
//Aktív alacsony aszinkron reset
always @(posedge clk, negedge rst)
    if (rst == 0)
        some_reg <= 1'b0;
    else
        some_reg <= data_in
```


Állapotgépek (FSM)

- Lokális paraméterek használhatók az állapotok definiálásához
- Egy regiszter szükséges az aktuális állapot tárolására
- A **case** utasítás használható az aktuális állapot kiválasztására
 - Minden alternatíva esetén az **if** vagy a **case** utasítással vizsgálható a bemenetek értéke és végrehajtható a megfelelő állapotátmenet
- **Példa: közúti jelzőlámpa vezérlő**
 - 4 állapot: piros, piros-sárga, zöld, sárga
 - Egy külső időzítő generálja az egy órajelpulzusnyi engedélyező jelet

Állapotgépek (FSM)

Első megvalósítás:

- Az állapotregiszter és a következő állapot logika külön blokkban van
- Egyedi állapotkódolás (a szintézer optimalizálhatja)

```
localparam STATE_R = 2'd0;  
localparam STATE_RY = 2'd1;  
localparam STATE_G = 2'd2;  
localparam STATE_Y = 2'd3;
```

```
reg [1:0] state;  
reg [1:0] next_state;
```

```
//Állapotregiszter (sorrendi hálózat)
```

```
always @(posedge clk)  
    if (rst)  
        state <= STATE_R;  
    else  
        if (enable)  
            state <= next_state;
```

```
//Köv. állapot logika (kombinációs hálózat)
```

```
always @(*)  
    case (state)  
        STATE_R : next_state <= STATE_RY;  
        STATE_RY : next_state <= STATE_G;  
        STATE_G : next_state <= STATE_Y;  
        STATE_Y : next_state <= STATE_R;  
    endcase
```

```
//A kimenetek meghajtása
```

```
assign r = (state == STATE_R) |  
           (state == STATE_RY);  
assign y = (state == STATE_Y) |  
           (state == STATE_RY);  
assign g = (state == STATE_G);
```

Állapotgépek (FSM)

Második megvalósítás:

- Az állapotregiszter és a következő állapot logika azonos blokkban van
- Egyedi állapotkódolás (a szintézer optimalizálhatja)

```
localparam STATE_R = 2'd0;
localparam STATE_RY = 2'd1;
localparam STATE_G = 2'd2;
localparam STATE_Y = 2'd3;

reg [1:0] state;

//Az állapotregiszter és a köv. áll. logika
always @(posedge clk)
begin
    if (rst)
        state <= STATE_R;
    else
        case (state)
            STATE_R : if (enable)
                        state <= STATE_RY;
                    else
                        state <= STATE_R;
        endcase
end
```

```
STATE_RY: if (enable)
            state <= STATE_G;
        else
            state <= STATE_RY;
STATE_G : if (enable)
            state <= STATE_Y;
        else
            state <= STATE_G;
STATE_Y : if (enable)
            state <= STATE_R;
        else
            state <= STATE_Y;

    endcase
end

//A kimenetek meghajtása
assign r = (state==STATE_R) | (state==STATE_RY);
assign y = (state==STATE_Y) | (state==STATE_RY);
assign g = (state==STATE_G);
```


Állapotgépek (FSM)

Harmadik megvalósítás:

- Az állapotregiszter és a következő állapot logika külön blokkban van
- Kimeneti kódolás: az *(* fsm_encoding = "user" *)* Xilinx specifikus Verilog direktíva tiltja az állapotkódolás optimalizálását az adott regiszterre

```
localparam STATE_R = 3'b100;  
localparam STATE_RY = 3'b110;  
localparam STATE_G = 3'b001;  
localparam STATE_Y = 3'b010;
```

```
(* fsm_encoding = "user" *)
```

```
reg [2:0] state;  
reg [2:0] next_state;
```

```
//Állapotregiszter (sorrendi hálózat)
```

```
always @(posedge clk)  
    if (rst)  
        state <= STATE_R;  
    else  
        if (enable)  
            state <= next_state;
```

```
//Köv. állapot logika (kombinációs hálózat)
```

```
always @(*)  
    case (state)  
        STATE_R : next_state <= STATE_RY;  
        STATE_RY : next_state <= STATE_G;  
        STATE_G : next_state <= STATE_Y;  
        STATE_Y : next_state <= STATE_R;  
    endcase
```

```
//A kimenetek meghajtása
```

```
assign r = state[2];  
assign y = state[1];  
assign g = state[0];
```

Memóriák (RAM, ROM)

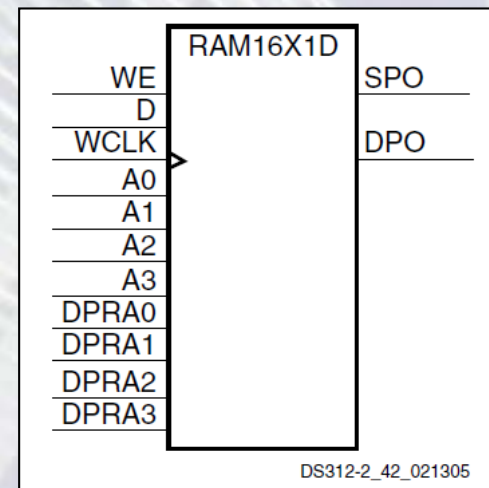
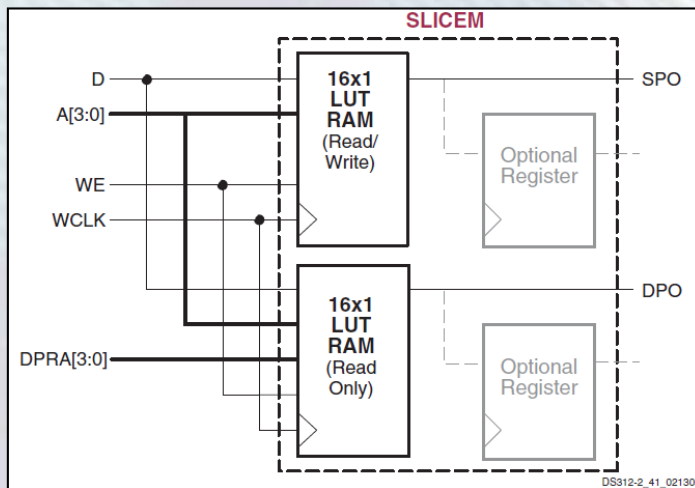
- **Memóriák leírása Verilog nyelven:**
 - A memória tekinthető egy egydimenziós tömbnek
 - WIDTH: egy szóban lévő bitek száma
 - WORDS: a memóriában lévő szavak száma, melynek **kettő hatványnak** kell lennie
 - A memória adatot tárol (állapottal rendelkezik), ezért regiszter típusúnak kell deklarálni

reg [WIDTH-1:0] mem [WORDS-1:0];

- **A Xilinx FPGA-k kétféle típusú memóriát tartalmaznak**
 - Elosztott RAM (distributed RAM)
 - Blokk RAM (block RAM)
- **Mindkét memória szétválasztott adat bemenettel és adat kimenettel rendelkezik**

Memóriák (RAM, ROM)

- **Elosztott RAM (Xilinx Spartan-3E FPGA):**
 - Kismennyiségű adat hatékony tárolásához (pl. regisztertömb)
 - 1 írási porttal és 1 vagy 2 olvasási porttal rendelkezik
 - A cím megosztott az írási és az első olvasási port között (**A**)
 - A második olvasási port külön cím bemenettel rendelkezik (**DPRA**)
 - Az írási művelet szinkron
 - Az órajel felfutó (vagy lefutó) élére történik, ha engedélyezve van (**WE=1**)
 - Az olvasási művelet aszinkron
 - A megcímezett adat „azonnal” megjelenik az adatkimeneten (**SPO, DPO**)

Memóriák (RAM, ROM)

- Az elosztott RAM Verilog leírása:

- Példa: 32 x 4 bites RAM 1 írási és 2 olvasási porttal
- A **(* ram_style = "distributed" *)** Xilinx specifikus Verilog direktíva utasítja a szintézert, hogy elosztott RAM-ot használjon a memória megvalósításához

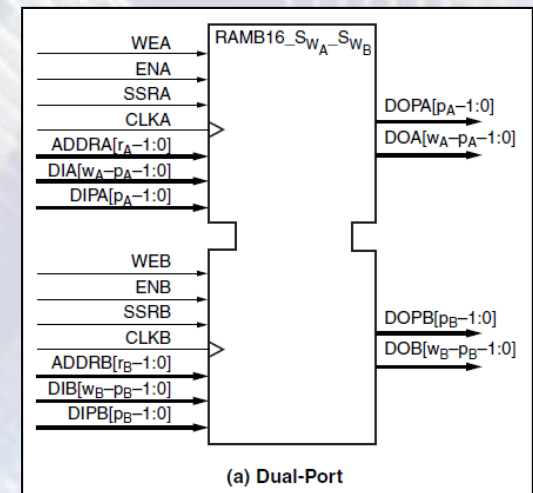
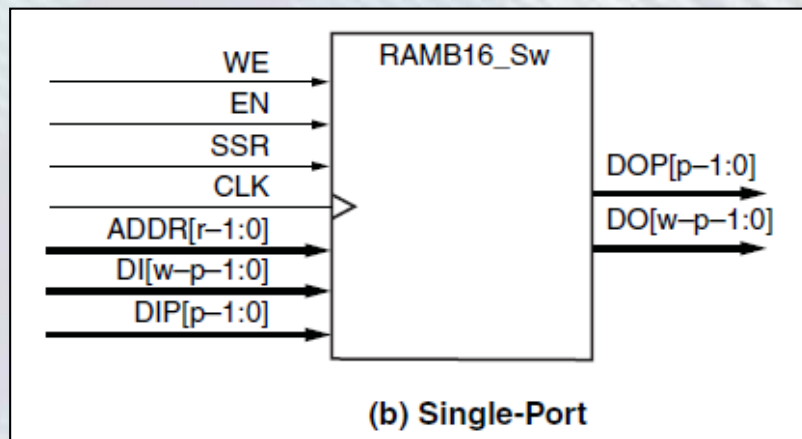
```
(* ram_style = "distributed" *)
reg  [3:0] mem [31:0];
wire [4:0] addr_a;      //Cím az írási és az 1. olvasási porthoz
wire [4:0] addr_b;      //Cím a 2. olvasási porthoz
wire [3:0] din;         //A beírandó adat
wire      write_en;     //Írás engedélyező jel

//Írási port (szinkron)
always @(posedge clk)
    if (write_en)
        mem[addr_a] <= din;

//Olvasási portok (aszinkron)
wire [3:0] dout_a = mem[addr_a];
wire [3:0] dout_b = mem[addr_b];
```

Memóriák (RAM, ROM)

- **Blokk RAM (Xilinx Spartan-3E FPGA):**
 - 18 kbit kapacitás RAM blokkonként, különféle konfigurációk
 - 16k x 1 bit, 8k x 2 bit, 4k x 4 bit, 2k x 9 bit, 1k x 18 bit és 512 x 36 bit
 - Két független írási/olvasási porttal rendelkezik (x = A,B)
 - Órajel (**CLKx**), adatkimenet reset (**SSRx**), engedélyezés (**ENx**), írás eng. (**WEx**),
 - Cím (**ADDRx**), adatbemenet (**DIx**, **DIPx**), adatkimenet (**DOx**, **DOPx**)
 - A parancsot a memória az órajel felfutó (v. lefutó) élére mintavételezi
 - Az írás az órajel felfutó (vagy lefutó) élére történik, ha **ENx=1** és **WEx=1**
 - Az olvasás az órajel felfutó (vagy lefutó) élére történik, ha **ENx=1**
 - *Így a szinkron olvasás 1 órajelnyi késleltetést jelent!*

Memóriák (RAM, ROM)

- A blokk RAM Verilog leírása:

- Példa: 2k x 16 bites RAM 1 írási és 1 olvasási porttal
- A *(* ram_style = "block" *)* Xilinx specifikus Verilog direktíva utasítja a szintézert a blokk RAM használatára
- Ha nincs megadva engedélyező jel, akkor **ENx** konstans 1 értékű lesz

```
(* ram_style = "block" *)
reg [15:0] mem [2047:0];
wire [10:0] wr_addr;      //Írási cím
wire [10:0] rd_addr;      //Olvasási cím
wire [15:0] din;          //A beírandó adat
reg [15:0] dout;          //Adatkimenet (szinkron olvasás -> reg)
wire write_en;            //Írás engedélyező jel

//Írási port (szinkron)
always @(posedge clk)
    if (write_en)
        mem[wr_addr] <= din;

//Olvasási port (szinkron), lehetne az írási
//portot megvalósító always blokkban is
always @(posedge clk)
    dout <= mem[rd_addr];
```


Memóriák (RAM, ROM)

- A memória tartalmának inicializálása külső adatfájlból
 - Az adatfájl soronként 1 bináris vagy hexadecimális stringet tartalmaz
 - A fájlban lévő sorok számának azonosnak kell lennie a memóriában lévő szavak számával
 - Az inicializáláshoz használjuk a **\$readmemb** (bin. adatfájl) vagy a **\$readmemh** (hex. adatfájl) Verilog függvényeket **initial** blokkon belül

```
$readmemb("adatfájl", ram_név, kezdőcím, végcím);  
$readmemh("adatfájl", ram_név, kezdőcím, végcím);
```

- **Initial** blokk: SZIMULÁCIÓS SZERKEZET!

initial

hozzárendelések

- Nem használható hardver komponensek megvalósításához
- Az **initial** blokkon belüli hozzárendelések a szintézis vagy a szimuláció kezdetén értékelődnek ki
- Az **if...else**, a **case** és a **for** utasítások használhatók az **initial** blokkban
- Több utasítás esetén a **begin** és az **end** kulcsszavakat kell használni

Memóriák (RAM, ROM)

- Példa: a 2k x 16 bites RAM tartalmának inicializálása

```
(* ram_style = "block" *)
reg [15:0] mem [2047:0];
wire [10:0] wr_addr;      //Írási cím
wire [10:0] rd_addr;      //Olvasási cím
wire [15:0] din;          //A beírandó adat
reg [15:0] dout;          //Adatkimenet (szinkron olvasás -> reg)
wire write_en;           //Írás engedélyező jel

//A RAM tartalmának inicializálása
initial
    $readmemh("mem_data_hex.txt", mem, 0, 2047);

//Írási és olvasási portok (szinkron)
always @(posedge clk)
begin
    if (write_en)
        mem[wr_addr] <= din;

    dout <= mem[rd_addr];
end
```

A fájl tartalma:

0x000:	01a5
0x001:	d2f8
0x002:	1342
0x003:	6a18
0x004:	4209
0x005:	ffff
0x006:	89ab
0x007:	5566
⋮	⋮
0x7fe:	99aa
0x7ff:	abcd

Memóriák (RAM, ROM)

- Kisméretű ROM-ok leírhatók a *case* utasítás segítségével:

```
wire [2:0] rom_addr; //8 x 8 bites ROM
```

```
reg [7:0] rom_dout;
```

```
always @(*)
```

```
case (rom_addr)
```

```
3'd0: rom_dout <= 8'b1010_1010;
```

```
3'd1: rom_dout <= 8'b1111_1000;
```

```
3'd2: rom_dout <= 8'b0010_0000;
```

```
3'd3: rom_dout <= 8'b1110_0011;
```

```
3'd4: rom_dout <= 8'b0000_0000;
```

```
3'd5: rom_dout <= 8'b0010_1110;
```

```
3'd6: rom_dout <= 8'b1011_1011;
```

```
3'd7: rom_dout <= 8'b1111_1011;
```

```
endcase
```

- Írási port nélkül az elosztott RAM és a blokk RAM használható ROM-ként is
 - A memória tartalmát inicializálni kell!

Memóriák (RAM, ROM)

- Az elosztott ROM Verilog leírása:
 - Példa: 32 x 4 bites ROM
 - A *(* rom_style = "distributed" *)* Xilinx specifikus Verilog direktíva utasítja a szintézert, hogy elosztott ROM-ot használjon a memória megvalósításához

```
(* rom_style = "distributed" *)
reg [3:0] mem [31:0];
wire [4:0] rd_addr;      //Olvasási cím
wire [3:0] dout;         //Adatkimenet

//A ROM tartalmának inicializálása (kötelező!)
initial
    $readmemh("rom_data_hex.txt", mem, 0, 31);

//Olvasási port (aszinkron)
assign dout = mem[rd_addr];
```

Memóriák (RAM, ROM)

- A blokk ROM Verilog leírása:

- Példa: 2k x 16 bites ROM 2 olvasási porttal
- A **(* rom_style = "block" *)** Xilinx specifikus Verilog direktíva utasítja a szintézert, hogy blokk ROM-ot használjon a memória megvalósításához

```
(* rom_style = "block" *)
reg [15:0] mem [2047:0];
wire [10:0] rd_addr1; //Cím az 1. olvasási porthoz
wire [10:0] rd_addr2; //Cím a 2. olvasási porthoz
reg [15:0] dout1; //Adatkimenet (szinkron olvasás -> reg)
reg [15:0] dout2; //Adatkimenet (szinkron olvasás -> reg)

//A ROM tartalmának inicializálása (kötelező!)
initial
    $readmemh("rom_data_hex.txt", mem, 0, 2047);

//Olvasási portok (szinkron)
always @(posedge clk)
begin
    dout1 <= mem[rd_addr1];
    dout2 <= mem[rd_addr2];
end
```

Nagyimpedanciás jelek

- Modern hardver rendszertervezés esetén **z** értéket (nagyimpedanciás állapotot) csak az I/O interfészek megvalósításánál használunk
- A mai modern FPGA eszközök az I/O blokkon kívül nem tartalmaznak belső háromállapotú meghajtókat, mivel azok nem megfelelő vezérlése belső rövidzárlatot okozhatna
- A Xilinx XST szintézer a Verilog leírásban lévő belső háromállapotú meghajtókat logikával helyettesíti oly módon, hogy a **z** értéket logikai magas szintűnek (1) veszi (mintha felhúzó ellenállás lenne kötve a jelre)

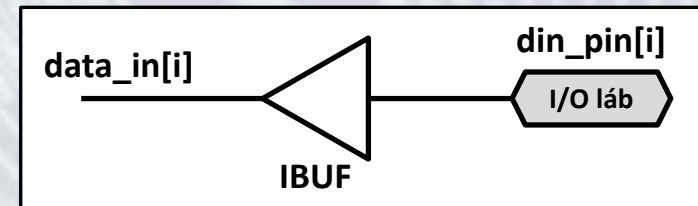
I/O interfész megvalósítása

- Csak bemenetként használt I/O láb:

```
input wire [7:0] din_pin; //Bemeneti port
```

```
wire [7:0] data_in; //Bejövő adat
```

```
assign data_in = din_pin;
```

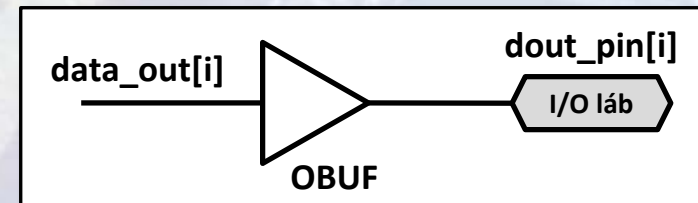

- Csak kimenetként használt I/O láb:

```
output wire [7:0] dout_pin; //Kimeneti port
```

```
wire [7:0] data_out; //Kimenő adat
```

```
assign dout_pin = data_out;
```


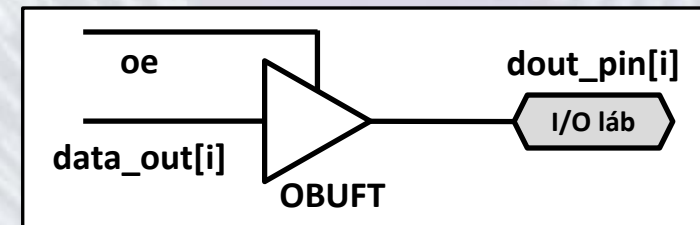
I/O interfész megvalósítása

- Háromállapotú kimenetként használt I/O láb:

```
output wire [7:0] dout_pin; //Kimeneti port

wire [7:0] data_out;          //Kimenő adat
wire      oe;                 //Közös engedélyező jel

assign dout_pin = (oe) ? data_out : 8'bzzzz_zzzz;
```

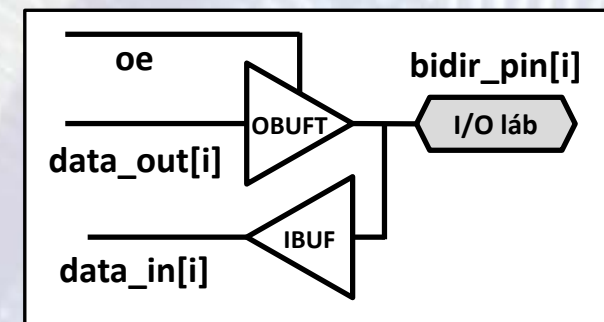

- Kétirányú I/O láb:

```
inout wire [7:0] bidir_pin; //Kétirányú port

wire [7:0] data_out;          //Kimenő adat
wire [7:0] data_in;           //Bejövő adat
wire      oe;                 //Közös eng. jel

assign bidir_pin = (oe) ? data_out : 8'hzz;
assign data_in    = bidir_pin;
```


I/O interfész megvalósítása

- Az általános célú I/O (GPIO) perifériák esetén minden bithez külön kimeneti meghajtó engedélyező jel is tartozik, ekkor célszerű a **generate** blokk használata
- **Generate** blokk:
generate
 utasítások;
endgenerate
 - Kódrészlet paraméterektől függő feltételes példányosításához használható
 - Az **if...else**, a **case** és a **for** utasítások használhatók a **generate** blokkban
 - A **for** utasítás ciklusváltozóját **genvar** típusúnak kell deklarálni
 - Minden feltételesen példányosítandó kódrészletet **begin** és **end** közé kell írni, a **begin** kulcsszavakat pedig egyedi címkével kell ellátni

- **Példa:**

```
output wire [31:0] dout_pin; //32 bites kimeneti port

wire [31:0] data_out; //Kimenő adat
wire [31:0] oe; //Egyedi engedélyező jelek minden bithez
genvar i;

generate //Ebből a generate blokkból 32 db assign utasítás
    for (i=0; i<32; i=i+1) //keletkezik (minden kimeneti bithez egy-egy)
    begin: dout_loop
        assign dout_pin[i] = (oe[i]) ? data_out[i] : 1'bz;
    end
endgenerate
```